

# *Nociones básicas de Trabajo Social*

Tomás Fernández García i Laura Ponce de León Romero. Alianza Editorial. 2019.

---

Paz Peña García<sup>1</sup>

ORCID: 0000-0002-8704-799X

---

**Per citar:** Peña García, P. (2021). [Ressenya del llibre *Nociones básicas de Trabajo Social*, de Tomás Fernández García i Laura Ponce de León Romero]. *Revista de Treball Social*, 220, 183-185. <https://doi.org/10.32061/RTS2021.220.10>

---

Aquest llibre forma part d'una trilogia de manuals que es publica amb la intenció de reforçar el treball social com una disciplina que forma part dels sistemes de protecció i de benestar social. Els coordinadors del llibre, Tomás Fernández García i Laura Ponce de León Romero, professionals del treball social, àmbit al qual es dediquen professionalment, a més de dedicar-se a la docència i la recerca, transmeten amb el seu treball una intenció clara: continuar consolidant el treball social com a ciència del saber, saber fer i saber ser.

Sota el títol *Nociones básicas de Trabajo Social*, es presenten diverses perspectives i models que aclareixen al lector els principals conceptes del treball social, i s'aprofundeix en els continguts amb una proposta basada en la reflexió i l'acció pràctica. Aquest document, organitzat en nou capítols, està dissenyat amb una voluntat pedagògica constructiva i amb perspectiva de gènere, i presenta apunts pràctics i exercicis d'autoavaluació que permeten aproximar-nos, d'una manera autònoma i en diàleg continu amb la intervenció social, als diferents àmbits d'actuació.

En el capítol 1, titulat "Naturaleza, concepto, principios y objetivos del Trabajo Social", s'aprofundeix tant en la naturalesa del treball social, com en els seus fonaments, i s'aclareix la dualitat en la seva definició. Aquest concepte es relaciona amb la intervenció social i amb l'individu com a subjecte particular, i es mostra la necessitat de treballar des del respecte cap a les particularitats. Els diversos corrents teòrics ofereixen diferents definicions del treball social, cosa que indica la rellevància que va prenent aquesta disciplina. Així, s'al·ludeix als cinc principis de la disciplina per generar una perspectiva crítica, tant del professional com dels mateixos usuaris.

En el capítol 2, "Valores, ética y habilidades del Trabajo Social", es transmeten les claus que s'han de tenir en compte per al desenvolupament d'una activitat professional fonamentada en la responsabilitat i l'equilibri, amb un enfocament de diàleg reflexiu-consensuat entre l'individu i el seu

entorn real. Per això, es fa referència a conceptes com els de valor, moral i ètica.

En el capítol 3, “Necesidades y recursos”, els autors s’endinsen en el concepte de problema social, posant l’accent en les necessitats des de diferents concepcions teòriques. L’estudi de les necessitats va acompanyat del diagnòstic social i la identificació d’aquestes necessitats, la qual cosa brinda al professional la clau per planificar els objectius amb una perspectiva emancipadora i allunyada en tot moment del clientelisme. En el mateix capítol, s’analitzen els recursos socials identificats com a eines assignades tant per la iniciativa pública com privada per solucionar aquestes necessitats. En aquest sentit, el rol del treballador social pren rellevància en assumir un paper de referència pel que fa a la gestió de la millora de la qualitat de vida dels individus amb unes necessitats bàsiques canviants al llarg del cicle vital.

En el capítol 4, “Aportaciones de las ciencias sociales al Trabajo Social”, es classifiquen les aportacions de les ciències socials al treball social. Parlem d’una disciplina multidisciplinària i oberta al coneixement i a aportacions de diferents mètodes que enriqueixen la intervenció dels professionals. Les contribucions de la sociologia, la psicologia i l’antropologia se centren en el comportament humà, i aporten un enfocament en la diversitat. Disciplines com el dret, la política, entre d’altres, ofereixen aquest marc metodològic, base del treball social per a la presa de decisions en l’àmbit institucional, legal, del benestar del ciutadà, de l’estructura de les institucions i de les relacions dins de l’estat. I finalment es fa al·lusió a la netnografia, que es presenta com a disciplina, que ens acostava a l’estudi de les comunitats virtuals.

En el capítol 5, “Metodología del Trabajo Social”, es descriu el binomi teoria-pràctica, que enriqueix directament la tasca del professional de la intervenció social. És per això que el capítol s’estructura en dos blocs en què s’identifiquen diverses àrees teòriques –com són el funcionalisme, l’estructuralisme radical, les teories comprensives i l’humanisme radical, que donen un caràcter científic a la disciplina–, amb l’objectiu de subratllar per als futurs professionals la importància d’aprofundir en els fonaments teòrics i identificar així les bases metodològiques i les teories del coneixement, etc., del treball social. Des d’aquesta perspectiva axiològica, els autors contextualitzen el naixement de la disciplina en els segles XVIII i XIX, amb la tasca de Mary Ellen Richmond i la seva obra *Social Diagnosis* (1917), moment en què es dota el treball social de coneixement teòric i metodològic, arran de la qual cosa la disciplina s’allunya de concepcions assistencialistes. La comprensió del procediment metodològic bàsic en treball social es troba en la recerca-planificació de l’acció mateixa, així com en l’acció-reflexió, en la qual s’estableix la mateixa intervenció. Es proposen quatre àrees metodològiques en la intervenció social tenint en compte que els casos abordats poden ser d’índole individual, grupal o comunitària, i s’incideix en el coneixement de la realitat.

En el capítol 6, “Modelos de intervención en Trabajo Social”, es presenten els models que destaquen tant per la teorització com per la proposta

metodològica, i són classificats en: model de gestió de cas; centrat en la tasca; sistèmic-ecològic; psicodinàmic; cognitivoconductual; humanista; fenomenològic, i existencialista d'intervenció de crisi.

En el capítol 7, "Ámbitos de intervención en Trabajo Social", es mostra, segons les directrius del *Llibre blanc per a les titulacions del Grau en Treball Social*, les funcions del treballador social, que són: la prevenció, la planificació, la promoció i inserció social, la mediació, la supervisió, l'avaluació gerencial, la recerca i la coordinació. En aquest sentit, es destaca que amb l'arribada de la democràcia i la incorporació al model de benestar europeu, es van atorgar als treballadors socials les funcions d'informar i d'assessorar, considerades com a eines perquè la ciutadania exercís el seu dret a rebre una resposta davant la demanda arran de les seves necessitats. A continuació, s'exposen els àmbits del treball social: es descriuen els serveis socials i les àrees de salut, d'educació, del tercer sector, de cooperació al desenvolupament, de recerca, amb un salt cap a la mediació i el màrqueting social. D'altra banda, quant als nivells d'atenció, hi ha els serveis socials d'atenció primària (primer nivell d'atenció) i els serveis socials sectorials (atenció específica davant situació de greu necessitat).

En el capítol 8, "Documentos básicos y fuentes documentales en Trabajo Social", es presenten els diferents suports de comunicació en treball social necessaris per sistematitzar, organitzar i gestionar la informació. Les principals característiques del treball social són la dimensió holística de la realitat social i la necessitat de treballar en equips multidisciplinaris. Es descriuen els tres documents específics de la professió: la història social, la fitxa social i l'informe social, com a instruments rellevants en el treball social. D'altra banda, es presenten igualment les fonts documentals primàries (fiables i precises) i secundàries (butlletins, guies bibliogràfiques i catàlegs) i l'ús d'Internet com a recursos facilitadors d'accés a la informació.

Finalment, en el capítol 9, "Caso práctico en Trabajo Social", amb la resolució de casos pràctics es mostren les diferents fases dels procediments executats pels professionals de la intervenció social per atendre les necessitats socials, i s'ofereix l'oportunitat de reflexionar sobre les diferències entre intervenció individual, grupal i comunitària.